

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
Catedra Drept al Antreprenoriatului**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U:

347.45/.47 (043.2)

**BORDIAN MARIANA
CONTURAREA NATURII JURIDICE A CONTRACTULUI DE FURNIZARE A
ENERGIEI ELECTRICE CONSUMATORILOR CASNICI**

Specialitatea: 553.01 – DREPT CIVIL

**AUTOREFERATUL
tezei de doctor în drept**

CHIȘINĂU, 2015

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Dreptul Antreprenoriatului a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

VOLCINSCHI Victor, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Referenți oficiali:

1. **MACOVEI Ioan**, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România
2. **CIMIL Dorin**, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Componenta Consiliului Științific Specializat la specialitatea: 553.01 – Drept civil

1. **COJOCARU Violeta, președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM;
2. **BELEI Elena, secretar științific**, doctor în drept, conferențiar universitar, USM;
3. **BĂIEȘU Aurel**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM;
4. **DONOS Evlampie**, doctor în drept, conferențiar universitar, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;
5. **DURAC Gheorghe**, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România
6. **STRATAN Ion**, doctor în științe tehnice, profesor universitar, UTM

Susținerea va avea loc la 25 iunie 2015, ora 14.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 30.553.01 - 01 din cadrul Universității de Stat din Moldova, pe adresa: str. Al. Mateevici, nr.60, bloc IV, sala 222, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD 2009.

Teza de doctorat și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 21 mai 2015.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:

BELEI Elena, doctor în drept, conferențiar universitar, USM;

Conducător științific:

VOLCINSCHI Victor, doctor în drept, profesor universitar, USM;

Autor

BORDIAN Mariana,

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Teza de doctor *Conturarea naturii juridice a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici* constituie o investigație asupra contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici prin prisma importanței sociale a energiei electrice, a modalității de încheiere, de realizare și de încetare a acestui contract, precum și a protecției consumatorului casnic. Deschiderea completă a pieței de energie electrică conduce la posibilitatea tuturor consumatorilor casnici de a deveni eligibili, adică vor avea garantat dreptul de a-și alege furnizorul și să contracteze direct cu acesta, fără intermedierea operatorului rețelelor de distribuție.

Liberalizarea pieței energiei electrice a condus la includerea anumitor direcții în categoria principiilor generale de drept civil, iar conținutul acestora confirmă importanța regulatorie a contractului civil. Deschiderea pieței de energie electrică a generat apariția noilor subiecți în domeniu și se impune separarea exactă a funcțiilor subiecților participanți direcți sau indirecti în activitatea de furnizare a energiei electrice. Prin urmare, apar noi raporturi juridice contractuale care necesită o analiză juridico-civilă pentru determinarea naturii juridice a acestora. Examinarea de către instanțele judecătorești sub aspect procesual în mod diferit a litigiilor rezultate din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici confirmă necesitatea investigației și subliniază actualitatea acesteia.

Cercetarea subiectului menționat e axată pe analiza și ajustarea cadrului legal special care reglementează relațiile de furnizare a energiei electrice la normele și principiile legislației civile.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

În Republica Moldova cercetătorii de domeniu doar se apropie de conceptualizarea naturii juridice a raporturilor legate de furnizarea energiei electrice, a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici și a problematicii sferei de aplicare a legislației naționale în domeniu. Doctrina și literatura juridică a Republicii Moldova consacră în acest domeniu autori, precum profesorii, savanții, cercetătorii: Victor Volcinschi, Eugenia Cojocari, Nicolae Roșca, Gheorghe Chibac, Gheorghe Avornic, Aurel Băieșu, Dorin Cimil, Irina Moscalciuc, Olesea Plotnic.

Doctrina franceză se remarcă prin autori consacrați ca R. Demogue, P. Raynaud care au abordat subiecte de teoria obligațiilor civile și J.C. Gaudement, Jean Rivero, care au abordat subiecte referitoare la prestarea serviciilor publice, inclusiv a furnizării energiei electrice ca serviciu public.

Doctrina juridică românească este relevantă prin multiple studii ale cercetătorilor cum ar fi Erast D. Tarangul, A. Iorgovan (drept administrativ), Stătescu C., Bârsan C., (teoria obligațiilor).

Doctrina rusească e remarcabilă în domeniu prin cercetările efectuate de O. Crasavciov, M.I. Braghinschi, V. V. Vitreanschi, S.M. Corneev, A.M. Șafir.

Investigații profunde referitoare la contractul de furnizare a energiei electrice au fost efectuate de cercetătorul român V. D. Zlătescu și practicianul rus V.V. Crasnic. De asemenea au fost studiate tezele de doctor în domeniu ale cercetătorilor ruși S.A. Svircov și E. B. Oghirencu.

Baza teoretico-normativă a investigației e constituită din: Constituția R.M., Codul civil al R.M., Legea R.M. cu privire la energetică, Legea R.M. cu privire la energia electrică, Legea R.M. privind protecția consumatorilor, Hotărârea ANRE nr.393 privind aprobarea Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, alte acte normative.

Scopul și obiectivele lucrării. Lucrarea are ca **finalitate** definirea și determinarea naturii juridice civile a contractului de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice. Atingerea scopului menționat presupune realizarea următoarelor obiective: constatarea și evidențierea particularităților activităților de furnizare, de livrare și de distribuție a energiei electrice consumatorilor casnici, determinarea naturii juridice a contractului studiat; cercetarea teoretico-practică a statutului juridic al consumatorului și al subconsumatorului de energie electrică pentru necesități casnice în faza precontractuală, contractuală și postcontractuală; ajustarea normelor referitoare la momentul încheierii și momentul producerii efectelor contractului; analiza răspunderii juridice a subiecților; depistarea divergențelor și lacunelor legislative la încheierea, executarea și încetarea contractului respectiv. De asemenea, un obiectiv fundamental îl constituie determinarea mecanismului de protecție juridică a consumatorilor casnici, cât și precizarea aspectelor de colaborare dintre organizațiile neguvernamentale, instituțiile publice centrale și locale în domeniul dat.

Metodologia cercetării științifice. Suportul metodologic și teoretico - științific al lucrării rezidă în cercetarea problemei științifice expuse bazate pe studierea materialului normativ - legislativ și practic, și, în măsură existenței pe cel doctrinar – teoretic. Baza științifico-metodologică e realizată prin aplicarea metodelor clasice a inducției și deducției, pentru stabilirea evolutivă a conceptelor, și, a analizei și sintezei. De asemenea am utilizat metodele istorică, sistemică, logico-practică.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei. Studiul, **cu titlu de noutate**, definește contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici și constituie inclusiv o cercetare a statutului juridic al consumatorului și al subconsumatorului de energie electrică pentru necesități casnice și a naturii juridice a contractelor de furnizare și de livrare a energiei electrice consumatorilor casnici.

Noutatea științifică se exprimă prin elucidarea aspectelor noțiunii, rolului și importanței conținutului contractului de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice, precum și a excluderii clauzelor abuzive, prin analiza particularităților acestuia, prin constatarea inadvertențelor și a lacunelor legislative având ca finalitate interpretări teoretico-practice și propuneri de *lege ferenda*.

Problema științifică importantă soluționată este constituirea unei definiții teoretico-legale a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici, determinarea naturii juridice a acestuia și a statutului juridic al subconsumatorului. *Conturarea naturii juridice civile a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici și concretizarea obiectului acțiunii civile și a acțiunii în contencios administrativ rezultate din raporturile de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice.*

Problema științifică soluționată în acest studiu reprezintă constatarea, argumentarea și efectuarea propunerilor de *lege ferenda* spre ajustarea normelor speciale, care reglementează relațiile de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice la principiile dreptului civil. Evidențierea cauzelor apariției litigiilor rezultate din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici și a instrumentelor de protecție a acestora care trebuie să fie de o maximă eficiență, de asemenea argumentarea caracterului normativ de drept privat al acestui tip de contract, ca fiind o garanție fundamentală de protecție a consumatorilor casnici beneficiari ai furnizării și livrării energiei electrice și propunerea de fixare exhaustivă a actelor domeniului energiei electrice care fac obiect juridic și material al contenciosului administrativ.

Semnificația teoretică. Importanța teoretică a lucrării constă în cercetarea complexă și în plan comparat a naturii juridice a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici în condițiile ultimelor modificări ale legislației autohtone în materie, prin realizarea analizei civiliste, stabilirea distincțiilor teoretice față de alte categorii de contracte. Importanța teoretică rezidă în evidențierea trăsăturilor caracteristice contractului cercetat prin atribuirea și fundamentarea regimului juridic de drept privat al acestuia, precum și stabilirea carențelor legislative în domeniu. Prin formularea propunerilor de *lege ferenda*, considerăm, ne aducem contribuția la consolidarea naturii juridice a contractului menționat.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în determinarea naturii juridice a contractului de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice și identificarea problemelor care pot apărea la încheierea, executarea și încetarea acestuia, inclusiv în relațiile cu subconsumatorul. Propunerile de *lege ferenda* formulate, constituie modesta noastră contribuție la fundamentarea și perfecționarea cadrului legal în domeniu. Considerăm că prin cercetările de ordin teoretic și concluziile efectuate contribuim la îmbogățirea științei juridice civile, iar prin recomandările propuse contribuim la completarea și ajustarea normelor speciale la sistemul normelor generale. Studiul de față poate constitui suport teoretic la predarea cursurilor de *Drept civil*, *Protecția consumatorilor*, *Contracte comerciale*, a cursului de master *Contracte de prestare a serviciilor*, în practica instanțelor judecătorești, cât și în activitatea autorității de reglementare în energetică.

Valoarea empirică a lucrării constă în identificarea unor inexactități și ambiguități în clauzele obligatorii ale contractului de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice și în perfecționarea modalității de protecție a consumatorilor casnici, inclusiv prin intermediul instituțiilor de stat și a instituțiilor neguvernamentale. Rezultatele investigației au fost implementate în publicațiile științifice și prin înaintarea acestora cu titlu de recomandare Agenției pentru Protecția Consumatorilor a R.M. și ANRE a R.M. pentru a fi introduse modificări în actele normative speciale.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere.

1. Definim contractul de furnizare a energiei electrice ca fiind *contractul prin care o parte, numită furnizor, se obligă să transmită cu drept de proprietate consumatorului casnic energie electrică prin rețea, de fiabilitate stabilită prin lege în normele tehnice și o altă parte, numită consumator casnic, care se obligă să efectueze plata pentru volumul de energie electrică consumat, să respecte regimul de utilizare prevăzut de contract și să asigure securitatea de exploatare a rețelelor electrice aflate în administrarea sa, de asemenea să mențină intacte echipamentele și aparatele utilizate pentru indicarea cantității și fiabilității energiei consumate.*

2. Natura juridică a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorului casnic, în conformitate cu criteriile de clasificare ale contractelor, are următoarele trăsături specifice: este un **contract de adeziune, sinalagmatic, oneros, consensual, cu executare succesivă, numit, principal, generator de drepturi de creanță.**

3. Schimbarea destinației spațiului locativ nu trebuie să atragă obligativitatea consumatorului de a încheia un nou contract, contractarea fiind un drept al acestuia. În consecință, **propunem** completarea primului enunț din p.42 din Hotărârea ANRE nr. 393/2010, cu următorul conținut „dacă acesta intenționează să utilizeze energie electrică în alte scopuri, decât necesitățile casnice”. Raționamentul e dictat de faptul că chintesența utilizării energiei electrice este axată pe scopul utilizării, adică, pentru necesități casnice sau legate de activitatea de întreprinzător. Segmentul destinației spațiului are o importanță minoră, deoarece acesta nu constituie criteriul distinctiv al scopului.

4. Noțiunea de *consumator casnic* prevăzută în art. 1 din Legea nr.1525/1998 și cea prevăzută în art. 4 din Legea nr.124/2009 urmează a fi completată cu cuvântul „*intenționează*” pentru a fi ajustată la noțiunea de *consumator* prevăzută în Legea nr.105/2003 și în Legea nr.256/2011.

5. Deblocarea mecanismului pentru rezolvarea alternativă a litigiilor consumatorilor, care ar permite **utilizarea medierii și arbitrajului** ca alternativă la soluționarea plângerilor consumatorilor. Soluționarea litigiilor în afara instanțelor de judecată, prin utilizarea disputelor, negocierii, concilierii, va fi susținută pentru că prezintă atu-uri, și anume: este rapidă, eficientă, mai puțin costisitoare, fără obstacole și cheltuieli pentru întreprinderea acțiunilor legale formale.

Implementarea rezultatelor științifice.

Propunerile de *lege ferenda* cu caracter legal vor fi propuse pentru completarea Codului civil al Republicii Moldova. Rezultatele investigației au fost implementate în publicațiile științifice și prin înaintarea acestora cu titlu de recomandare Agenției pentru Protecția Consumatorilor a R.M. și ANRE a R.M. pentru a fi introduce modificări în actele normative speciale. Recomandările cu caracter analitic pot servi în calitate de repere didactice la studierea disciplinelor curriculare: a cursurilor de *Drept civil, Contracte civile*, și a cursului de master *Contracte de prestare a serviciilor*.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept al Antreprenoriatului a Facultății de Drept a Universității de Stat din Molodva fiind analizată și în cadrul catedrei de Drept Civil a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Aspectele principale supuse cercetării au fost aprobate în publicații și comunicări prezentate la conferințe științifice naționale și internaționale.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele cercetărilor au fost reflectate în cele 17 lucrări științifice ale autoarei publicate ca articole în reviste de specialitate și în materialele conferințelor științifice naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei. Teza de doctorat (155 pagini - text de bază) este structurată după cum urmează: adnotare, introducere, lista abrevierilor, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie.

Cuvinte cheie: energie electrică, clauze abuzive / negociate, deconectarea / întreruperea energiei electrice, răspunderea consumatorului casnic/furnizorului, protecția consumatorilor casnici / subconsumatorilor.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul I intitulat *Analiza investigațiilor științifice privind natura juridică a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici* evidențiază evoluția conceptului privind contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici, stabilirea problemelor cercetate în doctrină și tendințele actuale ale legislației autohtone generate de liberalizarea și deschiderea pieței energiei electrice. Acești indicatori au contribuit la formularea sarcinilor lucrării, stabilirea problematicii de cercetare și a obiectivelor propuse spre soluționare.

Discuțiile doctrinare cu privire la natura juridică a contractului de furnizare a energiei electrice, au luat naștere odată cu dezvoltarea economică, industrială și socială, acesta fiind unul dintre instrumentele juridice pentru stabilirea relațiilor contractuale dintre furnizor și consumator. Consecutiv utilizării modului de furnizare prin rețea, a apărut și necesitatea stabilirii naturii juridice a acesteia, în special ca urmare a litigiilor apărute între furnizor și consumator. Realizarea acestui scop nu ar fi fost posibilă fără existența unor contribuții esențiale, anterioare elaborării prezentei lucrări. Este oportun să menționăm că unele aspecte științifico-practice privind natura juridică a contractului de furnizare a energiei electrice le depistăm în lucrările unor renumiți autori din țările membre ale Uniunii Europene, din Republica Moldova, din Federația Rusă care au studiat și au investigat specificul acestui contract.

Cu toate acestea literatura de specialitate [1, 7, 15, 16, 26, 28] abordează, în general, doar unele aspecte ale furnizării energiei electrice, cum ar fi: obiectul contractului, drepturile și obligațiile părților, rezilierea contractului. De asemenea vom constata că literatura juridică comportă aspecte legate de natura juridică a contractului de furnizare a energiei electrice în perioada economiei planificate, caracterizată de principiul planificat al acesteia și perioada actuală marcată de caracterul economiei de piață.

Codul Civil al R.M. în redacția din 26.12.1964 (abrogat), și Codul civil al R.M. în vigoare nu conțin definiția contractului de furnizare a energiei electrice, aceasta se găsește în legislațiile unor state.

Spre exemplu, Legea României nr.123/2012 [11] în art.3 definește contractul de furnizare a energiei electrice ca fiind „contractul în baza căruia furnizorul de energie electrică furnizează clientului său o cantitate de energie electrică pe o anumită perioadă de timp, dar care nu cuprinde un instrument derivat din domeniul energiei electrice”.

Legislația Federației Ruse [17] definește contractul de furnizare a energiei ca fiind contractul de vânzare-cumpărare, în bază căruia furnizorul de energie se obligă să furnizeze abonatului (consumatorului) energie prin rețea, iar abonatul se obligă să achite costul energiei recepționate, de asemenea se obligă să respecte regimul de consum prevăzut de contract, să asigure securitatea rețelei

energetice care se află la dispoziția sa și să mențină în stare bună instalația și echipamentele de măsurare.

O definiție conceptuală a contractului de furnizare a energiei electrice o depistăm în compartimentul 9 din Bazele legislației civile a URSS intitulat “Vânzarea - cumpărarea” [23]. Astfel, conform art. 84, furnizorul prin rețeaua de distribuție se obligă să asigure cealaltă parte - consumatorul (abonatul) cu resurse energetice prevăzute în contract, iar consumatorul se obligă să efectueze plata pentru resursele recepționate. Furnizorul trebuie să asigure transmiterea resurselor energetice conform standardelor de fiabilitate și continuitate, și termenului stabilite de cerințele tehnice și condițiile contractului. De asemenea, prin lege pot fi stabilite particularități privind furnizarea anumitor tipuri de resurse energetice.

Contractul de furnizare a energiei electrice necesită a fi definit în vederea importanței pe care o ocupă raporturile juridice apărute în rezultatul contractării și excluderii divergențelor privind supunerea acestor relații normelor specifice diverselor tipuri de contracte. De asemenea, necesitatea este generată, după cum am menționat, de inexistența unei definiții atât în doctrina autohtonă, cât și în legislația Republicii Moldova.

Definirea contractului de furnizare a energiei consumatorilor casnici a fost efectuată de mai mulți cercetători ruși.

O definiție pe care o considerăm mai completă, comparativ cu cele analizate, este dată de juristul V. Pileeva [24, p.130], care specifică trăsăturile distincte și se axează pe conținutul contractului și, în special, pe obligațiile consumatorului, ceea ce diminuează valoarea complexă a noțiunii. Este evidentă ralierea definiției în cauză la prevederile Codului civil al Federației Ruse care estompează valoarea calității energiei furnizate, dar care în esență constituie element distinctiv al obiectului contractului în cauză.

Într-o accepțiune, cercetătorul rus O. A. Crasavciov definește contractul de furnizare a energiei, ca fiind un contract în baza căruia o parte (furnizorul) se obligă să furnizeze altei părți (consumatorului) prin rețea, conform datelor planificate, o cantitate determinată de energie, în scopul utilizării economice, iar consumatorul se obligă să efectueze plata pentru consumul de energie [27, p.71]. Constatăm că noțiunea relevă caracterul planificat al contractului, indiferent de categoria consumatorului și scopul utilizării.

Unii autori consideră că furnizarea prin rețea constituie criteriul ce determină atribuirea contractelor de furnizare a energiei într-o categorie aparte (dinstinctă), *sui iuris* [20 p.277].

Savantul Ioffe O.S [20, p.277] recunoaște independența contractelor de furnizare a energiei și a gazelor, însă remarcă caracterul deosebit al corelației dintre acestea și contractul de furnizare. Contractele de furnizare a energiei și a gazelor trebuie examinate ca independente, dar ca astfel de

contracte, care nu se includ direct în componența obligațiilor de realizare a bunurilor cu titlul oneros, deoarece în limitele acestor obligații, contractul de furnizare a energiei neapărat se raportează la contractul de furnizare.

Distincția juridică pe care o comportă față de furnizare se reduce la drepturile și obligațiile părților care formează conținutul contractelor menționate. Importante precizări face asupra momentului transmiterii obiectului contractului care coincide cu consumul imediat al acestuia [20, p.276-277].

Doctrina juridică indică mai multe opinii referitoare la **natura juridică a contractului de furnizare** a energiei electrice prin rețea.

Problematika ce decurge din raporturile juridice de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici a devenit un domeniu prioritar de preocupări științifice și practice ale cercetătorilor în domeniu, mai ales în ultimii ani, fapt datorat demonopolizării domeniului energetic și transmiterea, încredințarea furnizării energiei electrice unei persoane juridice de drept privat prin privatizare, în rezultatul investițiilor din exterior.

Studii recente la tema contractului de furnizare a energiei electrice au fost efectuate de Oghirencu E. B. în 2005 în teza de doctor „Contractul de furnizare a energiei electrice în domeniul antreprenorial din Federația Rusă” care abordează riscul răspunderii furnizorului și necesitatea concretizării noțiunii de furnizor prin completarea acesteia cu tipurile de activități permise acesteia [19].

O altă investigație a fost efectuată de Sîsoev N. N. în 2007 în teza de doctor „Reglementarea juridică a vânzării energiei electrice cu ridicata” în care acordă atenție deosebită structurii și naturii juridice a contractelor de vânzare cu ridicata [29].

Structura relațiilor contractuale de furnizare a energiei electrice a constituit obiectul de cercetare în teza de doctor elaborată de Svircov S. A. pe tema „Structura relațiilor contractuale la furnizarea energiei electrice” [25].

Profesorul Victor Volcinski în lucrarea „Drepturile reale asupra lucrurilor altuia” abordează problema constituirii servituții în baza Legii cu privire la energia electrică, deși Codul Civil al R.M. nu prevede ca temei de constituire a servituții „și legea” [12, p.84].

Dorin Cimil în lucrarea „Calificarea raporturilor contractuale” argumentează caracterul civil al contractului de furnizare a energiei electrice și dă o notă critică proceselor - verbale de constatare a consumului fraudulos în aspect procesual [7, p.117 - 118].

Complexitatea problematicei situației legale a consumatorilor casnici în raport cu furnizorul și autoritățile administrației publice centrale și a celor de specialitate necesită o abordare complexă, din momentul în care autoritățile administrației publice se implică în formarea raporturilor juridice între furnizor, consumatorul casnic și subconsumator prin normele de drept public (drept administrativ), contractul propriu-zis comportând caracter civil.

În acest capitol argumentăm din punct de vedere practic și teoretic cauzele și circumstanțele care au condus la „rătăcirea” actelor juridice civile și a înscrisurilor probante printre actele administrative.

În accepțiunea Hotărârii PCSJ a R.M. nr.10 din 2009 [9] cu privire la practica aplicării de către instanțele de contencios administrativ a unor prevederi ale Legii contenciosului administrativ [10], furnizarea energiei electrice este considerat un serviciu de interes public, fapt ce a determinat ca anumite litigii rezultate din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici să cadă sub incidența normelor contenciosului administrativ.

După părerea noastră, furnizarea energiei electrice nu poate constitui obiect de reglementare al contenciosului administrativ în accepțiunea existentă în prezent, fără delimitarea raporturilor civile contractuale de raporturile administrative contractuale sau a contractelor civile de contractele administrative.

Prin urmare, constatăm distincții teoretice clare dintre contractele administrative și contractele civile, acestea fiind axate pe trei piloni și anume: 1) părțile contractului, 2) obiectul contractului și, respectiv, 3) inegalitatea juridică a părților în contractele administrative și egalitatea juridică în contractele civile.

În temeiul cercetărilor efectuate în acest capitol am formulat problema de cercetare și direcțiile de studiere a acesteia, ajungând la concluzia că orice litigiu care rezultă din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici este un litigiu civil care urmează normele procedurale civile, nu cele de contencios administrativ specifice serviciului public.

În *Capitolul II* intitulat *Caracteristica contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici* stabilim importanța și dimensiunea socială a energiei electrice în satisfacerea necesităților vitale; cercetăm noțiunile teoretice și legale existente care definesc contractul cercetat și formulăm o noțiune completă; analizăm natura juridică prin determinarea caracterelor contractului de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice; realizăm delimitarea contractului de furnizare a energiei electrice de alte categorii de contracte; cercetăm condițiile și divergențele apărute la încheierea contractului respectiv.

Între titularul de licență pentru distribuția energiei electrice și proprietarul bunurilor apare raport juridic de **servitute** în temeiul art.22 din Legea R.M. nr.124/2009 [5].

În acest capitol supunem analizei **trăsăturile caracteristice contractului de furnizare a energiei electrice** prin prisma particularităților de clasificare, deja cunoscute în doctrină.

Contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici, după natura sa juridică, este un contract civil. Acesta nu poate fi atribuit la categoria de contract administrativ, doar pentru faptul că una dintre părți este considerată o autoritate publică.

Demarând de la criteriile cărora trebuie să corespundă o definiție și axându-ne pe principiile libertății contractuale și egalității părților contractului, definim contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici ca fiind „**contractul prin care o parte, numită furnizor, se obligă să transmită cu drept de proprietate consumatorului casnic energie electrică prin rețea, de fiabilitatea stabilită prin lege în normele tehnice și o altă parte, numită consumator casnic, care se obligă să efectueze plata pentru volumul de energie electrică consumat, să respecte regimul de utilizare prevăzut de contract și să asigure securitatea de exploatare a rețelelor electrice aflate în administrarea sa, de asemenea să mențină intacte echipamentele și aparatele utilizate pentru indicarea cantității și fiabilității energiei consumate**”.

Definiția angajează trăsăturile definiției (proprii) care deosebesc acest contract de alte tipuri de contracte, favorizând acestuia înscrierea în instituție distinctă a dreptului civil având calitatea de contract independent. În context menționăm că, în conformitate cu criteriile de clasificare ale contractelor, contractul de furnizare a energiei electrice are următoarele trăsături specifice: este un **contract de adeziune, sinalagmatic, oneros, consensual, cu executare succesivă, numit, principal, generator de drepturi de creanță**. Anume **particularitățile specifice relațiilor** pe care le comportă furnizarea energiei electrice prin rețea, prezintă dificultăți pentru determinarea corectă a locului contractului de furnizare a energiei electrice în sistemul contractelor juridice civile.

Așadar, e necesară adaptarea și ajustarea cadrului legal la relațiile de deschidere a pieței energiei electrice. Deoarece premise de eligibilitate există, apar noi furnizori de energie electrică din surse regenerabile, dar nu se elaborează normele de procedură referitoare la utilizarea rețelelor de distribuție de către alți furnizori care să dea posibilitate consumatorului casnic să schimbe furnizorul.

În cazul în care legiuitorul condiționează modul de formare al contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici de faptul racordării, ar trebui să spunem că contractul investigat este un contract real, dar *supra* am argumentat caracterul consensual al acestui contract și ipoteza este clară. Așadar, contractul de furnizare a energiei electrice, în funcție de criteriul modului de formare a contractului, întrunește caracterele unui contract consensual.

Contractul de furnizare a energiei electrice, grație faptului că denumirea conține noțiunea de furnizare, la prima vedere pare să comporte caracteristicile unui contract tip de furnizare.

Criteriul distinctiv urmează a fi depistat în natura obligațiilor pe care și le asumă executantul: în cazul prestărilor de servicii, prestatorul își asumă obligația de a face în timp anumite acțiuni, lucrări, pe când în contractul de care ne ocupăm furnizorul de energie electrică își asumă o obligație **de a da**, contractul realizând un transfer al dreptului de proprietate sau de administrare operativă directă asupra energiei (în cazul transmiterii energiei electrice de către consumator subconsumatorului). Tot astfel, spre deosebire de contractul de transport, în care căraușul nu obține niciodată un drept de

proprietate sau de administrare operativă directă asupra bunului transportat, în contractele la care ne referim furnizorul de energie electrică devine titular al unui astfel de drept real asupra energiei, chiar în situația în care ea nu este producătoarea acestei energii, pe care o cumpără de la centralele producătoare și o distribuie consumatorilor săi [6 p.306-309].

Expunându-ne asupra rațiunilor care au determinat diferitele fluctuații în regimul de planificare a consumului, accentuăm că raționalizarea a apărut și continua să existe ca o măsură și îndemn la utilizarea eficientă a energiei electrice.

Etapa precontractuală prezintă importanță, în contextul diversificării pieței energetice prin apariția mai multor categorii de furnizori pe baza energiei regenerabile. Voința juridică la etapa precontractuală în domeniul energetic trebuie înțeleasă ca fiind generatoare de drepturi și obligații, atât din partea proprietarului, cât și a operatorului de rețea [2, p.263].

Așadar, am efectuat o sinteză a celor mai însemnate aspecte pe care le prezintă **litigiul precontractual** în materia furnizării de energie electrică, aspecte de natură să aducă o nouă viziune acestei etape, care concepe litigiul precontractual ca un litigiu prin care se tinde la încheierea contractului sau la o astfel de configurare a conținutului său.

Din analiza activității de furnizare a energiei electrice prin prisma deschiderii complete a pieței energiei electrice am statuat importanța și conexiunea subiecților implicați și anume, a furnizorului ca vânzător, a operatorului de rețea ca prestator de servicii de distribuție și a consumatorului casnic ca beneficiar al furnizării și distribuției energiei electrice. Relațiile de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici cad sub incidența normelor de drept public și de drept privat. Actele juridice rezultate din neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a clauzelor contractuale sunt de natură juridică civilă și nu comportă caractere de drept administrativ. Respectiv acestea urmează a fi supuse regimului juridic civil și nu contenciosului administrativ.

Contractul de furnizare a energiei electrice comportă caracteristicile unui contract civil.

În *Capitolul III* denumit ***Elementele contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici*** examinăm și analizăm statutul juridic al părților în contractul de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice. Realizăm o analiză detaliată a obiectului raportului juridic de furnizare a energiei electrice, a obiectului contractului de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice și a obiectului serviciului de distribuție a energiei electrice pentru necesități casnice. De asemenea efectuăm o cercetare analitico-informativă a modalității de stabilire a tarifului la energia electrică și realizăm o investigație profundă a drepturilor, obligațiilor precum și a răspunderii subiecților activităților de furnizare și de distribuție a energiei electrice pentru necesități casnice. O deosebită atenție acordăm condițiilor și consecințelor încetării contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici.

Subiecții contractului de furnizare a energiei electrice consumatorului casnic, conform prevederilor p.23 din Hotărârea ANRE nr.393/2010, sunt **consumatorul casnic și furnizorul**. Noțiunile subiecților se conțin în art.4 din Legea RM nr.124/2009. Astfel, **consumatorul casnic** este *persoana fizică ce procură și consumă energie electrică pentru necesități casnice, excluzând consumul aferent activității de întreprinzător sau activității profesionale*, iar **furnizorul** este *persoana fizică întreprinzător individual sau persoana juridică titular de licență pentru furnizarea energiei electrice*.

În acest capitol cercetăm statutul juridic al părților contractante, luând în considerație eventuala separare a atribuțiilor de furnizare a subiecților, avem în vedere furnizorul și operatorul rețelei de distribuție. Legislația națională, în materia care face obiectul prezentului studiu, distinge noțiunea de consumator *in lato sensu*, dată de Legea RM nr.105/2003 și *in stricto sensu*, dată de Hotărârea ANRE nr.393/2010. Noțiunea de “consumator” are dimensiuni diferite, în funcție de legislația țării sau în funcție de doctrină. Astfel, potrivit Legii RM nr.105/2003, *consumator este orice persoană fizică ce intenționează să comande sau să procure, ori care comandă, procură sau folosește produse, servicii pentru necesități nelegate de activitatea de întreprinzător sau profesională*. Noțiune identică se conține și în art. 3 din Legea RM nr.256/2011, concretizându-se doar că se are în vedere activitatea „sa” profesională și de întreprinzător.

În context, suntem de părerea că noțiunea de consumator casnic prevăzută în art. 1 din Legea nr.1525/1998 și cea prevăzută în art. 4 din Legea nr.124/2009 urmează a fi completată cu cuvântul „intenționează” pentru a fi ajustată la noțiunea de consumator prevăzută în Legea nr.105/2003 și în Legea nr.256/2011. Criteriul menționat, considerăm, e aplicabil și pentru consumatorii noncasnici cu condiția specificării scopului. Prin urmare, **consumator casnic** este orice persoană fizică ce solicită furnizorului racordarea la rețeaua electrică, contractarea furnizării energiei electrice, prestarea serviciilor auxiliare referitor la utilizarea energiei electrice sau care consumă de la furnizor energie electrică pe baza unui contract pentru necesități nelegate de activitatea de întreprinzător **sau de liber profesionist**. Cele expuse le fundamentăm pe rațiunea că în temeiul deschiderii pieței energiei electrice, schimbarea furnizorului nu va atrage întreruperea statutului juridic de consumator. În acest caz, consumatorul casnic poate solicita operatorului de rețea schimbarea furnizorului. Statutul juridic al consumatorului fiind unul continuu. În prezent cele mai multe contracte au în calitate de furnizor titularul licenței de furnizare și titularul licenței de distribuție a energiei electrice, care întrunește dubla calitate, consumatorul cunoscând doar furnizorul. Deschiderea completă a pieței energiei electrice în baza surselor regenerabile de energie electrică va elimina dubla calitate a furnizorului și se vor contura distinct doi subiecți: furnizorul ca titular al licenței de furnizare și operatorul rețelei de distribuție ca titular al licenței pentru distribuția

energiei electrice. În consecință consumatorul casnic prin intermediul operatorului rețelei de distribuție va avea posibilitate să-și aleagă furnizorul.

Raporturile de furnizare a energiei electrice comportă cel puțin două părți: un **furnizor și un beneficiar**. Legea RM nr.160/2007 a energiei regenerabile nu indică cine poate fi subiect cu calitatea de furnizor al energiei regenerabile și, în consecință, furnizor eligibil în evoluția deschiderii pieței de energie electrică, dar, din art.3 rezultă că producători de energie electrică, în acest sens, pot fi persoanele juridice care desfășoară activitate de producere a energiei electrice.

Astfel, distingem raporturi care depășesc sfera celor civile, cum ar fi în cazul prevăzut la alin.2 p. 5 din Hotărârea ANRE nr.393/2010, care conferă operatorului de rețea obligația de a întreține în stare bună de funcționare rețelele electrice ce-i aparțin, precum și rețelele electrice de întreținerea cărora este responsabil. Raporturile menționate se încadrează în categoria celor **administrative**. Analizând normele Hotărârii ANRE nr.393/2010 conchidem că cele două categorii de raporturi nu iau naștere în același moment: **raporturile civile** se nasc în momentul încheierii contractului pe când cele administrative apar mult înaintea acestora.

În afara celor două părți amintite, în raporturile de furnizare a energiei electrice intervine un alt subiect - **subconsumatorul**. În context, considerăm necesar să menționăm și un alt subiect distinct, care deși utilizează și consumă energie electrică, incidental, cade parțial, concomitent sub incidența normelor speciale care reglementează relațiile de furnizare a energiei electrice și a normelor speciale care reglementează relațiile contractuale de prestare a serviciilor. Ipoteza este determinată de faptul că, în conformitate cu art.4 din Legea RM nr.124/2009, *subconsumatorul este persoana fizică sau persoana juridică ale cărei instalații de utilizare sunt racordate la instalația de utilizare a unui consumator final cu care se află în relații contractuale*. Definiția menționată admite că atât în calitate de consumator final, cât și de subconsumator poate fi un consumator casnic sau un consumator noncasnic. Analizând noțiunea de „**subconsumator**” constatăm o relație logică în raport cu furnizorul, însă noțiunea, pare, la prima vedere, neadecvată în raport cu consumatorul final, deoarece raporturile apărute între ei, de asemenea fiind contractuale nu le atribuie calitatea de consumator și subconsumator ci de „prestator, gestionar” și „beneficiar”. Între **furnizor și subconsumator** nu se stabilesc raporturi de drept civil, ci, numai de drept administrativ.

O altă categorie de raporturi juridice va apărea în cazul în care consumatorul final va accepta mutual consumul de energie electrică de către un terț prin intermediul instalației sale, evitând constituirea raporturilor de consumator final și subconsumator. În asemenea situație furnizorul nu are nici un temei de a interveni în vederea interdicției, deoarece acceptarea acestei modalități presupune a fi un act cu titlu gratuit, în sensul că subconsumatorul va plăti convențional doar pentru consum, nu și pentru servicii. Raportul poate fi calificat ca raport de împrumut, de schimb etc. În

consecință vor fi aplicate normele care reglementează obligațiile în general și nu normele referitoare la transmiterea energiei electrice. **În acest caz, însă, de către consumator se încalcă clauzele contractuale referitoare la scopul consumului și la securitatea energetică.** Din cele menționate rezultă că părți în contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici sunt consumatorul casnic și furnizorul, deși din norma expusă se întrevide apariția unui **nou subiect – operatorul rețelei de distribuție**, acesta însă se află în relații contractuale cu furnizorul nu cu consumatorul, respectiv nici nu poartă răspundere în fața consumatorului. Cu toate acestea operatorul rețelei de distribuție se va afla cu consumatorul casnic în raport contractual privind montarea instalației de racordare.

În activitatea de furnizare a energiei electrice distingem obiectul în mai multe accepțiuni. Obiectul activității de furnizare a energiei electrice, obiectul relațiilor sociale în domeniul energetic, obiectul raportului juridic de furnizare a energiei electrice, obiectul juridic și obiectul material al contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici.

Energia electrică devine **obiect al drepturilor civile** în contextul valorii vitale pe care o conține.

Referitor la energia electrică ca **obiect material al contractului de furnizare a energiei electrice** există multe opinii printre care și aceea potrivit căreia obiectul contractului era recunoscut energia electrică ca bun economic. În opinia unui autor, constatăm părerea potrivit căreia obiectul contractului de furnizare a energiei electrice este energia electrică ca obiect material, iar acțiunile de producere și furnizare constituie mijloc de executare de către furnizor a obligațiilor contractuale [26, p. 53].

Din aceste considerente se desprinde verdictul că **obiectul raportului obligațional** care rezultă din contractul de furnizare a energiei electrice, și, respectiv, **obiectul contractului** în cauză îl constituie mai întâi **acțiunile furnizorului materializate în transmiterea energiei electrice ca bun material prin rețea către instalațiile consumatorului și acțiunile consumatorului de a recepționa și a achita consumul de energie electrică**. Așadar, acțiunile, respectiv inacțiunile furnizorului și consumatorului casnic constituie obiectul juridic al contractului de furnizare a energiei electrice, iar energia electrică constituie obiectul material al acestuia.

Astfel, **obiectul material al contractului** de furnizare a energiei electrice trebuie să corespundă următoarelor condiții: **fiabilității, continuității**. Prin fiabilitate se are în vedere că sistemul tehnic constituit din instalațiile electrice care au menirea de a furniza energia electrică să se caracterizeze prin posibilități de utilizare permanentă și îndelungată (în scopul pentru care au fost construite) și siguranță în exploatare. Așadar parametrii de calitate ai energiei electrice, ca **obiect material** al contractului, se caracterizează prin două componente: **calitatea** energiei electrice furnizate și **fiabilitatea** furnizării energiei electrice. *Indicatori de calitate pentru serviciul de furnizare* sunt

parametri ai serviciului de distribuție a energiei electrice ai căror nivele minime sunt stabilite de standardul GOST 13109-97 “Normele de calitate a energiei electrice în sistemele de alimentare cu energie electrică de destinație generală”, fiind obligatorii pentru furnizorii de energie electrică. *Indicatorii de fiabilitate a furnizării energiei electrice* fiind determinați de durata medie anuală normată a întreruperilor pe rețeaua de distribuție. Fiabilitatea furnizării energiei electrice este localizată de prevederile Hotărârii ANRE nr.393/2010 și anume: în conformitate cu p.15 *furnizorul este responsabil de furnizarea fiabilă a energiei electrice consumatorului casnic până la clemele de ieșire din aparatul de comutație, instalat după echipamentul de măsurare, sau până la clemele de ieșire ale echipamentului de măsurare, dacă aparatul de comutație lipsește*. Continuitatea, fiind dependentă de fiabilitate, este determinată de durata medie anuală normată a întreruperilor pe rețeaua de distribuție și durata maximă permisă a întreruperii furnizării energiei electrice oricărui consumator.

În general putem distinge evolutiv **4 categorii-etape ale drepturilor și obligațiilor furnizorului și consumatorului casnic**: 1) precontractuale (numit în Hotărârea ANRE nr.393/2010 [8] solicitant), 2) contractuale (numit consumator), 3) postcontractuale (numit consumator), 4) necontractuale (numit persoană fizică sau persoană juridică). Cele precontractuale demarează odată cu intenția consumatorului casnic de a i se racorda instalația de utilizare, ce-i aparține, la rețeaua electrică a operatorului de distribuție.

O categorie aparte de clauze, o formează cele referitoare la negocierea și modificarea contractului. Condițiile de modificare ale contractului de furnizare a energiei electrice au avut diferite conotații pe parcursul evoluției reglementărilor. În acest capitol analizăm **drepturile și obligațiile ce revin părților** în contractele încheiate cu consumatorii casnici referitoare la întreruperi, cercetându-se pe larg **regimul întreruperilor. Întrerupere neprogramată** a furnizării energiei electrice constituie întreruperea temporară a furnizării energiei electrice consumatorilor finali, cauzată de accidente produse în rețeaua electrică, fără a fi deconectate instalațiile de utilizare de la rețeaua electrică, iar **întrerupere programată** a furnizării energiei electrice constituie întreruperea temporară a furnizării energiei electrice în scopul efectuării lucrărilor de întreținere, de exploatare și/sau a reparațiilor planificate ale rețelei electrice de către operatorul rețelei de distribuție cu înștiințarea prealabilă a consumatorilor finali, fără deconectarea instalațiilor de utilizare de la rețeaua electrică. Astfel, în ambele cazuri menționate, are loc întreruperea fără deconectare. Deci, lipsa energiei electrice în rețea poate surveni din două motive: **în rezultatul întreruperii** (programate sau neprogramate) și în cazul **deconectării**. Natura lipsei energiei electrice în rețea nu este întotdeauna aceeași, de aceea distingem: a) cazurile în care lipsa are caracter de sancțiune aplicabilă consumatorului casnic care nu și-a respectat anumite obligații și are loc deconectarea; b)

cazurile când întreruperea are un caracter preventiv, în scopul evitării unor avarii incendii etc., adică întreruperea neprogramată; c) cazurile în care lipsa energiei electrice este cerută pentru efectuarea anumitor reparații sau lucrări, adică întreruperea programată. Așadar, conchidem că deconectarea survine: a) ca sancțiune, sau b) la solicitarea consumatorului (în caz de suspendare sau reziliere a contractului). În cazul în care consumatorul nu plătește integral, în termenul stipulat în contract, energia electrică consumată, furnizorul este în drept să **întrerupă livrarea** (în textul Hotărârii ANRE nr.393/2010 se operează cu noțiunea de „*deconectare*” în acest caz) în modul stabilit de contract sau de lege.

Textul legii urmează să-l distingem în sensul că **întreruperea furnizării energiei electrice și deconectarea instalației de utilizare de la rețeaua electrică sunt cauzate de factori diferiți și conferă consecințe aparte**. În cazul contractelor încheiate cu consumatorii finali de energie electrică furnizarea trebuie să corespundă la doi indici: cel dintâi privește **continuitatea**, adică furnizarea energiei trebuie să aibă loc fără întreruperi nejustificate [3 p.213-231].

Cel de-al doilea indice, pe care trebuie să-l conțină energia furnizată este cel calitativ. **Calitatea** energiei electrice se apreciază atât sub *raportul tensiunii*, cât și sub cel al *frecvenței*, condiții stabilite de prevederile legale care indică limitele acestora. Din prevederile Hotărârii ANRE nr.393/2010 desprindem **trei moduri de avertizare** în funcție de caracterul și cauza întreruperii sau deconectării.

Constatăm posibilitățile minore de negociere a clauzelor contractului de furnizare a energiei electrice consumatorului casnic. Considerăm util a se completa norma specificată la p.6 cu expresia „cu excepția cazurilor specificate la p.36 și lit.(e) p.116 din prezentul Regulament”. E necesar de adăugat la p.65 din Hotărârea ANRE nr.393/2010 propoziția „Operatorul de rețea este în drept să rezilieze unilateral contractul de montare a instalației de racordare, dacă consumatorul n-a achitat plata pentru racordare în termenul stabilit, iar solicitantul este obligat la repararea prejudiciului cauzat operatorului de rețea” [2 p.261-264].

Furnizorul nu poartă răspundere față de consumatorul final pentru întreruperile în furnizarea energiei electrice, dacă acestea nu se datorează culpei sale. Norma dată, nu doar limitează maximum temeiul răspunderii subiecților, dar este formulată cu atâta îngăduință și plasticitate, încât s-a intenționat camuflarea răspunderii prin dubla negație exprimată prin negarea negației. Din cele menționate observăm că furnizorul și operatorul de rețea vor purta răspundere doar pentru întreruperea în furnizarea energiei electrice din culpă.

Considerăm că furnizorul trebuie să repare prejudiciul subconsumatorului, deși nu se află în relații contractuale cu acesta. Consumatorul final răspunde față de subconsumator în aceleași condiții în care și furnizorul răspunde față de el, adică în condițiile limitării răspunderii. Consumatorul final răspunde față de furnizor pentru fapta subconsumatorilor, integral, păstrând însă dreptul la acțiune în

regres contra acestora. O deosebită importanță revine răspunderii consumatorului casnic și furnizorului în cazul deteriorării echipamentului de măsurare. Consumatorul casnic și furnizorul în rezultatul neexecutării sau executării necorespunzătoare a clauzelor contractuale vor purta doar răspundere civilă contractuală, iar răspundere civilă delictuală consumatorul casnic va purta conform statutului juridic de persoană fizică înafara contractului, nu de consumator casnic. Acest principiu e valabil și pentru furnizor. Astfel, acesta poartă răspundere și pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sporit și pentru prepus.

În *Capitolul IV* intitulat ***Sistemul juridic de apărare a consumatorilor de energie electrică pentru necesități casnice*** se examinează factorii ce condiționează conectarea sistemului de protecție a consumatorului participant la raporturile juridice de furnizare a energiei electrice prin evidențierea rolului și funcțiilor instituțiilor statale și a organizațiilor non - guvernamentale ca garanție și asigurare a protecției consumatorilor de energie electrică.

Protecția consumatorilor casnici este condiționată de numărul încă suficient de mare de petiții înregistrate la ANRE care se menține la un nivel înalt, constituind 815 petiții în anul 2012 și 631 petiții în anul 2013. În anul 2013 a predominat numărul de petiții din raza de activitate a Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. – 586 petiții, ceea ce constituie 92,8 % din numărul de petiții parvenite din sectorul de energie electrică.

Protecția consumatorilor de energie electrică trebuie să vizeze și **consecințele deschiderii pieței de energie electrică** care va garanta treptat tuturor consumatorilor posibilitatea de a-și alege furnizorul. Alegerea va demara în funcție de preț, de calitatea și fiabilitatea serviciului, dar și de caracteristicile de producere ale electricității furnizate [4 p.219-220].

Conformarea legislației interne la principiile legislației Uniunii Europene constituie un factor de bază ce influențează sistemul de protecție a consumatorilor. Cadrul juridic și instituțional pentru protecția consumatorilor pe piața liberalizată de energie electrică se manifestă prin documente relevante de reglementare ale Uniunii Europene (în continuare UE). Sistemul de protecție a consumatorului de energie electrică este condiționat și de principiile sistemului de drept energetic al UE. Astfel, armonizarea legislației reglementând sectorul electroenergetic cu principiile sistemului de drept al UE face parte dintr-un proces mai extins de armonizare a legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar, lansat la nivelul Parlamentului și Guvernului în cadrul implementării angajamentelor Republicii Moldova. Apărarea drepturilor consumatorilor pe cale judiciară este o modalitate garantată de stat prin norme procesuale. Examinarea litigiilor de către instanțele de judecată se efectuează în procedură contencioasă și necontencioasă. Procedura contencioasă este de două forme: acțiunea civilă și acțiunea în contencios administrativ. Procedura necontencioasă de asemenea este de două forme: procedura în ordonanță și procedura specială. Consumatorul casnic are opțiunea de a

utiliza una din formele menționate cu excepția procedurii speciale, fapt ce conduce la crearea confuziilor de ordin procedural și la limitarea drepturilor procesuale ale consumatorilor. Anume aceste opțiuni conduc la aplicarea neuniformă a normelor procesuale și în litigiile născute din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici. Practica judiciară constituie un evantai divers în materie de procedură la examinarea litigiilor apărute între furnizor și consumatorii casnici. De asemenea constatăm că instanțele judecătorești examinează litigiile născute din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici în procedura în ordonanță, conform Codului de procedură civilă al RM.

Ipotetic admitând examinarea acestora în ordine de contencios administrativ, constatăm doar dezavantaje pentru consumator prin prisma competenței jurisdicționale și teritoriale și a aplicării termenului de prescripție procesuală și de prescripție civilă, deoarece necontestarea în termen a actelor civile emise de furnizor deced consumatorul din dreptul procedural de a le contesta în termen de 30 de zile, iar dreptul furnizorului de a solicita pe cale judiciară repararea eventualului prejudiciu indicat în actul de constatare se prescrie în termen de 3 ani, conform normelor CC al RM. Rezultă că un drept al consumatorului născut în temeiul contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici guvernat de normele materiale (legislația civilă) se prescrie în temeiul normelor procesuale. Respectiv, litigiile născute din contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici trebuie să fie soluționate în procedură contencioasă prin acțiune civilă sau în procedură necontencioasă prin acțiune în ordonanță.

Organizațiile neguvernamentale cu atribuții în domeniul protecției consumatorilor casnici sunt asociațiile de consumatori, instituțiile abilitate, fie ele guvernamentale sau nu, dispunând de profesionalismul adecvat sesizării problemelor în cauză, dar mai ales de capacitatea financiară de a suporta costurile generate de declanșare a unor acțiuni în justiție ar fi un pilon de valoare în depistarea problemelor și propunerea de soluții pentru protecția drepturilor consumatorilor de energie electrică.

Deschiderea pieței de energie electrică necesită conectarea protecției consumatorilor de energie electrică care să vizeze și **consecințele** de garantare treptată consumatorilor a posibilității de a-și alege furnizorul. Factorii ce generează protecția consumatorilor în condițiile liberalizării pieței sunt: posibilitatea schimbării furnizorului de energie electrică de către consumator și asigurarea pentru acesta a condițiilor incluse în definiția serviciului universal. Pentru protejarea intereselor consumatorului, în cazul incapacității furnizorului de a asigura continuitatea furnizării, în art.4 din Legea RM nr.124/2009 a fost instituită calitatea de **furnizor de ultimă opțiune**.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.

Analiza obiectivă în plan comparat a aspectelor abordate, în unele momente ușor subiectivă, se manifestă ca o abordare pragmatică a funcționării contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici și a mecanismului de protecție a consumatorilor casnici, evidențiind lacunele, discordanțele legislative care constituie obstacole în buna desfășurare și executare a clauzelor contractuale. În consecință am ajuns la următoarele concluzii:

1. Discuțiile doctrinare cu privire la contractul de furnizare a energiei electrice au luat naștere odată cu dezvoltarea economică, industrială și socială, acesta fiind unul dintre instrumentele juridice pentru stabilirea relațiilor contractuale dintre furnizor și consumator. Consecutiv utilizării modului de furnizare prin rețea, a apărut și necesitatea stabilirii regimului juridic al acesteia, în special, ca urmare a litigiilor apărute între furnizor și consumator.

2. Contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici prezintă controverse referitor la determinarea naturii juridice a acestuia, fiind plasat impropriu sub normele instituției contenciosului administrativ.

3. Relațiile de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici cad sub incidența normelor de drept public și de drept privat. Actele juridice rezultate din neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a clauzelor contractuale sunt de natură juridică civilă și nu comportă caractere de drept administrativ. Respectiv acestea urmează a fi supuse regimului juridic civil și nu contenciosului administrativ.

5. Definim contractul de furnizare a energiei electrice ca fiind contractul prin care o parte, numită furnizor, se obligă să transmită cu drept de proprietate consumatorului casnic energie electrică prin rețea, de fiabilitate stabilită prin lege în normele tehnice și o altă parte, numită consumator casnic, care se obligă să efectueze plata pentru volumul de energie electrică consumat, să respecte regimul de utilizare prevăzut de contract și să asigure securitatea de exploatare a rețelelor electrice aflate în administrarea sa, de asemenea să mențină intacte echipamentele și aparatele utilizate pentru indicarea cantității și fiabilității energiei consumate. Spre deosebire de contractul de furnizare, în baza contractului de furnizare a energiei electrice obiectul material al contractului se transmite prin rețeaua electrică care aparține operatorului rețelei de distribuție și prin instalația de utilizare care aparține consumatorului, acestea fiind cuplate în rezultatul racordării, iar transmiterea se realizează printr-un proces continuu, neîntrerupt al activității de producere a întreprinderii furnizoare.

6. În cazul în care legiuitorul condiționează modul de formare al contractului de furnizare a energiei electrice de faptul racordării, am putea afirma că contractul investigat este un contract real, însă, analizând consecințele consumului energiei electrice fără contract, constatăm caracterul

consensual al acestuia. Considerăm că contractul de furnizare a energiei electrice, în funcție de criteriul modului de formare a contractului întrunește, caracterele unui contract consensual.

7. Anume **particularitățile specifice relațiilor** pe care le comportă furnizarea energiei electrice prin rețea, prezintă dificultăți pentru determinarea corectă a locului contractului de furnizare a energiei electrice în sistemul contractelor juridice civile.

8. Natura juridică a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorului casnic, în conformitate cu criteriile de clasificare ale contractelor, are următoarele trăsături specifice: este un **contract de adeziune, sinalagmatic, oneros, consensual, cu executare succesivă, numit, principal, generator de drepturi de creanță.**

9. Distincția principală pe care o comportă contractul de furnizare a energiei electrice constă în **particularitățile obiectului acestui contract** care include în sine două categorii de obiecte: în primul rând, sunt acțiunile furnizorului de transmitere a energiei electrice la instalația de utilizare a consumatorului casnic și respectiv, acțiunea acestuia de recepționare a energiei transmise și achitarea acesteia, aceasta constituind obiectul juridic; în al doilea rând, energia electrică ca obiect material-însuși, specific raporturilor de furnizare a energiei electrice. Specificul obiectului material al contractului de furnizare a energiei electrice care este energia electrică, formează criteriul distinctiv care constituie temei de delimitare a contractului de furnizare a energiei electrice în categorie aparte a contractului de vânzare - cumpărare.

10. Consumatorul casnic este în drept să transmită energia electrică unui subconsumator, numai cu acordul prealabil în scris al furnizorului și în baza contractului încheiat cu subconsumatorul. În acest caz se nasc două tipuri de raporturi contractuale: 1) între furnizor și consumatorul final principal, și 2) distinct de primul, între consumatorul final principal și consumatorul secundar, adică subconsumator. Între furnizor și subconsumator nu se stabilesc raporturi de drept civil, ci, numai de drept administrativ.

11. Furnizorul nu poartă răspundere față de consumatorul final pentru întreruperile în furnizarea energiei electrice, dacă acestea nu se datorează culpei sale. Norma dată, nu doar limitează maximum temeiul răspunderii subiecților, dar este formulată cu atâta îngăduință și plasticitate, încât s-a intenționat camuflarea răspunderii prin dubla negație exprimată prin negarea negației. Din cele menționate observăm că furnizorul și operatorul de rețea vor purta răspundere doar pentru întreruperea în furnizarea energiei electrice din culpă, dar conform legislației civile trebuie să poarte răspundere pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sporit și de fapta prepusului.

12. Consumatorul casnic și furnizorul, în rezultatul neexecutării sau executării necorespunzătoare a clauzelor contractuale, vor purta doar răspundere civilă contractuală, iar răspundere civilă

delictuală consumatorul casnic va purta conform statutului juridic de persoană fizică înafara contractului, nu în calitate de consumator casnic.

13. Rolul asociațiilor de consumatori se reduce la acțiuni de consultanță a consumatorilor și la sesizarea și informarea organelor administrației publice competente despre eventualele încălcări, dar e necesară constatarea neregulilor admise de agenții economici.

În rezultatul investigației am formulat următoarele **recomandări**:

6. Legiuitorul nu dezvoltă sensul „specificului locului de consum”, de aceea admitem că se are în vedere scopul consumului, adică „pentru necesități casnice” sau „pentru activități de întreprinzător sau profesionale”. Consumatorul casnic beneficiază de protecția proprietății și nu poate fi obligat să dea informații despre specificul locului de consum, dar este obligat să indice scopul consumului în sensul respectiv. Considerăm necesar în p. 29 din Hotărârea ANRE nr.393/2010 de înlocuit sintagma „specificul fiecărui loc de consum” cu sintagma „scopului consumului”.

7. P.1 din Hotărârea ANRE nr. 393/2010 prevede că acesta are ca scop „reglementarea raporturilor juridice dintre operatorul de rețea, furnizor și consumatorul final cu privire la racordarea instalațiilor electrice ale consumatorilor finali la rețeaua electrică, referitor la contractare, furnizare și plata energiei electrice, precum și cu privire la utilizarea energiei electrice de către consumatorii finali”. Încorect este utilizată expresia „raporturilor juridice” în această prevedere și **propunem** înlocuirea acesteia cu noțiunea „relațiilor”.

8. Schimbarea destinației spațiului locativ nu trebuie să atragă obligativitatea consumatorului de a încheia un nou contract, contractarea fiind un drept al acestuia. În consecință, **propunem** completarea primului enunț din p.42 din Hotărârea ANRE nr. 393/2010, cu următorul conținut „dacă acesta intenționează să utilizeze energie electrică în alte scopuri, decât necesitățile casnice”. Raționamentul e dictat de faptul că chintesența utilizării energiei electrice este axată pe scopul utilizării, adică, pentru necesități casnice sau legate de activitatea de întreprinzător. Segmentul destinației spațiului are o importanță minoră, deoarece acesta nu constituie criteriul distinctiv al scopului.

9. Propunem înlocuirea cuvântului *produs* din noțiunea dată la art. 2 din Legea nr. 422 cu *bun*. Astfel noțiunea de *produs* va avea următoarea definiție: *produsul* se consideră *orice bun* fabricat industrial etc.

10. Dobânditorul imobilului în perioada dintre depunerea cererii de încheiere a contractului de furnizare a energiei electrice și semnarea acestuia, perioadă care poate dura 7 zile, utilizează energie electrică, deoarece locul de consum nu este deconectat, posibilitate admisă în p. 36 și lit.(e) p.116 din Hotărârea ANRE nr.393/2010, deci acesta utilizează energie electrică în lipsa contractului, fapt interzis de Hotărârea menționată. Pentru a evita discordanța considerăm util a se completa norma

specificată la p.6 cu expresia „cu excepția cazurilor specificate la p.36 și lit.(e) p.116 din prezentul Regulament”.

11. E necesar de adăugat la p.65 din Hotărârea ANRE nr.393/2010 propoziția „Operatorul de rețea este în drept să rezilieze unilateral contractul de montare a instalației de racordare, dacă consumatorul casnic n-a achitat plata pentru racordare în termenul stabilit, iar solicitantul este obligat la repararea prejudiciului cauzat operatorului de rețea”.

12. În scopul evitării abuzurilor din partea consumatorului casnic, considerăm necesar **completarea** p.207 al Hotărârii ANRE nr.393/2010, după alineatul unu, cu un nou alineat în următoarea formulare: „*Furnizorul, operatorul rețelei de distribuție, în rezultatul analizei solicitării de despăgubire formulate de consumatorul casnic, este în drept: a) să verifice dacă receptoarele defectate erau omologate și circuitele electrice ale instalației de utilizare sunt realizate în conformitate cu prescripțiile tehnice în vigoare; b) să solicite consumatorului casnic, în condițiile legii, confirmarea dreptului de proprietate asupra receptoarelor defecte, în cazul în care numărul receptoarelor reclamate ca defectate depășește dotarea uzuală a consumatorilor casnici*”.

13. Noțiunea de *consumator casnic* prevăzută în art. 1 din Legea nr.1525/1998 și cea prevăzută în art. 4 din Legea nr.124/2009 urmează a fi completată cu cuvântul „*intenționează*” pentru a fi ajustată la noțiunea de *consumator* prevăzută în Legea nr.105/2003 și în Legea nr.256/2011.

14. Deblocarea mecanismului pentru rezolvarea alternativă a litigiilor consumatorilor, care ar permite **utilizarea medierii și arbitrajului** ca alternativă la soluționarea plângerilor consumatorilor. Soluționarea litigiilor în afara instanțelor de judecată, prin utilizarea disputelor, negocierii, concilierii, va fi susținută pentru că prezintă atu-uri, și anume: este rapidă, eficientă, mai puțin costisitoare, fără obstacole și cheltuieli pentru întreprinderea acțiunilor legale formale.

BIBLIOGRAFIE

1. Bloșenco A., *Drept civil. Partea specială. Note de curs*. Cartea didactică. Chișinău: 2003.
2. Bordian M. *Voința juridică la etapa precontractuală de stabilire a regimului drepturilor asupra proprietății unui terț în domeniul energetic*. În: Conferința internațională științifico-practică „Teoria și practica administrării publice”. 20 mai 2013, Chișinău, 2013. p.261-264.
3. Bordian M. *Factorii care condiționează sistemul de protecție a consumatorului participant la raporturile juridice de furnizare a energiei electrice*. În: Materiale ale Conferinței științifice internaționale „Știința politică în Republica Moldova: realizări și perspective”, Chișinău, 15-16 octombrie 2010, p.213-231.

4. Bordian Mariana. *Impactul ANRE asupra protecției consumatorilor*. În: Materiale ale Conferinței internaționale științifico-practice „Teoria și practica administrării publice”. 22 mai 2012, Chișinău, 2012. p.219-220.
5. Bordian Mariana. *The right of easement on goods from the energetical field*. În: Materiale ale Conferinței naționale cu participare internațională „Instituții juridice contemporane în contextul integrării României în Uniunea Europeană”, București, 08-09 noiembrie 2013. www.ijc.rau.ro_documents_2013-IJC-ed7.
6. Bordian Mariana. *Valența juridică a serviciului de distribuție și a activității de furnizare a energiei electrice pentru necesități casnice*. În: Materiale ale Conferinței internaționale științifico-practice „Teoria și practica administrării publice”. 23 mai 2014, Chișinău, 2014. p.306-309.
7. Cimil D. *Calificarea raporturilor contractuale. Studiu monografic*. Chișinău: Grafema Libris, 2013. 224 p.
8. Hotărârea ANRE a R.M. privind aprobarea Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice. Nr. 393 din 15.12.2010. În: Monitorul Oficial al R.M., 15.04.2010, nr. 59-62.
9. Hotărârea P.C.S.J. a R.M. cu privire la practica aplicării de către instanțele de contencios administrativ a unor prevederi ale Legii contenciosului administrativ. Nr.10 din 30.10.2009. www.csj.md. (vizitat la 10 aprilie 2014).
10. Legea R.M. contenciosului administrativ. Nr.793- XIV din 10.02.2000. În: Monitorul Oficial al R.M., 18.05.2000, nr.57-58.
11. Legea României a energiei electrice. Nr.123/2012. În: Monitor Oficial al României, din 16.07.2012, nr. 485.
12. Volcinschi V., Cibotaru A. *Drepturile reale asupra lucrurilor altuia*. Chișinău: UCCM, 2011. 318 p.
13. Volcinschi V., Bordian M. *Trăsăturile caracteristice contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici*. În: Revista Națională de Drept, nr.4, Chișinău, 2010. p.11-17.
14. Volcinschi V., Bordian M. *Regimul juridic al obiectului contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici*. În: Revista Națională de Drept, nr.10, Chișinău, 2014. p.12-17.
15. Брагинский М.М., Витрянский В.В. Договорное право. Книга вторая. Договоры о передаче имущества. Москва: Статут, 2000. 254 p.
16. Витрянский В.В. Договор купли-продажи и его отдельные виды. Москва: Статут, 1999. 284 p.
17. Гражданский кодекс Российской Федерации. Часть вторая. Одобрен 22.12.1995. Вступление в силу 22.01.1996. <http://base.garant.ru/10164072/> (vizitat 29.10.2014).

18. Гражданское право Российской Федерации. Учебник. Том 2. Под редакцией Садикова О. Н. Москва: Юридическая фирма. Контракт. Издательский Дом «Инфра - М». 2006. 608 p.
19. Договор снабжения/ Научная библиотека диссертаций и авторефератов. Огиренко Е.Б. 2005. [http:// www.dissercat.com/content](http://www.dissercat.com/content). (vizitat la 10 aprilie 2014)
20. Йоффе О. С. Обязательственное право. Москва: Юридическая литература. 1975. 880 p. weblibrary.at.ua/load. (vizitat la 10 aprilie 2014)
21. Красник В.В. Секреты выживания потребителей на рынке электрической энергии. Подключение к электросетям в условиях ограничений. Практическое пособие. Москва: ЭНАС, 2008. 192 p.
22. Новицки И.Б. Основы римского права. Москва: Издательство «Юридическая литература», 1972. 229 p.
23. Основы гражданского законодательства Советского Союза и Республик (приняты Верховным Советом Союза Советских Социалистических Республик №. 2211-1 от 31.05.1991), (vizitat la 20 mai 2014). <http://www.consultant.ru/document/cons> .
24. Пиляева В. В. Гражданское право с образцами договоров. Москва: INFRA-М, 2002. 430 p.
25. Свирков С. А. Структура договорных связей по снабжению электрической энергией. Диссертация кандидата юридических наук. 2006. 206 p. [http:// www.dissercat.com/content](http://www.dissercat.com/content). (vizitat la 10 aprilie 2014).
26. Сейнароев Б.М., Правовые вопросы договора на снабжение электроэнергией предприятий и организаций. Алма-Ата: 1975.
27. Советское гражданское право. Том 2. Под редакцией Красавчикова О.А. Издание третье. Москва: Высшая школа, 1985. 480 p.
28. Суханов Е. А. Гражданское право. В 4-х томах. Том 3. 3-е издание. Москва: Wolters Kluwer. 2008. 766 p.
29. Сысоев Н. Н. Правовое регулирование оптовой торговли электроэнергией: Диссертация кандидата юридических наук. 2007. 197 p. [http:// www.lib.u.ru.net/diss/cont/](http://www.lib.u.ru.net/diss/cont/) (vizitat la 10 aprilie 2014)

ADNOTARE

Bordian Mariana, „Conturarea naturii juridice a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici”, teză de doctor în drept, Chișinău, 2015

Structura tezei: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 177 titluri, 155 pagini de text de bază.

Publicații la tema tezei: Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: energie electrică, clauze abuzive / negociate, deconectarea / întreruperea energiei electrice, răspunderea consumatorului casnic/furnizorului, protecția consumatorilor casnici / subconsumatorilor.

Domeniul de studiu: Profilul 553-Drept privat, specialitatea 553.01-Drept civil.

Scopul lucrării. Definierea și determinarea naturii juridice a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici. **Obiectivele cercetării:** 1) determinarea particularităților contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici; 2) formularea definiției contractului studiat; 3) cercetarea teoretico-practică a statutului juridic al consumatorului și al subconsumatorului de energie electrică pentru necesități casnice; 4) ajustarea normelor referitoare la momentul încheierii și producerii efectelor contractului; 5) constatarea căilor de protecție a consumatorilor casnici; 6) depistarea divergențelor și lacunelor legislative la încheierea, executarea și încetarea contractului respectiv; 7) elaborarea recomandărilor de aplicare și interpretare corectă a normelor legale și propuneri *de lege ferenda* în domeniul cercetat.

Noutatea și originalitatea științifică. Conceptualizarea și crearea definiției, determinarea regimului juridic al energiei electrice, al naturii juridice a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici, stabilirea statutului juridic al subconsumatorului, cercetarea răspunderii juridice a consumatorului, furnizorului și înaintarea propunerilor de *lege ferenda* prin ajustarea normelor.

Problema științifică soluționată constă în conturarea naturii juridice civile a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici și concretizarea obiectului acțiunii civile și a acțiunii în contencios administrativ rezultate din raporturile de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici.

Semnificația teoretică și valoarea empirică a lucrării se manifestă prin cercetarea multiaspectuală a reglementărilor referitoare la contractul de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici. La confluența valorii euristice lucrarea conține o abordare complexă a fundamentelor teoretice, juridice, de jurisprudență referitoare la furnizarea energiei electrice consumatorilor casnici. Valoarea aplicativă a lucrării constă în argumentarea și evidențierea naturii juridice civile a contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici, determinarea obiectului juridic și material al contractului de furnizare a energiei electrice consumatorilor casnici, stabilirea statutului juridic al subconsumatorului, evidențierea lacunelor doctrinare și legislative.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigației au fost implementate în publicațiile științifice și prin înaintarea acestora cu titlu de recomandare Agenției pentru Protecția Consumatorilor a R.M. și ANRE a R.M. pentru a fi introduse modificări în actele normative speciale. De asemenea vor fi valorificate prin evoluția științei juridice autohtone a dreptului contractelor de consumator; prin ajustarea cadrului legal existent; aplicarea abordărilor teoretice în soluționarea reală a litigiilor și prin utilizarea în procesul didactic.

ADNOTATION

Bordian Mariana „Outlining the legal nature of Household electricity supply contract ", PhD thesis in law, Chisinau, 2015

The structure of the PhD paper: introduction, four chapters, conclusions, bibliography of 177 items, 155 pages of basic text. **The results** are published in 10 scientific papers.

Key words: *electricity adhesion contract, unfair/negotiated contract terms, disconnection/interruption of electricity, domestic consumer/supplier liability, domestic consumer/subconsumer protection.*

Area of study. Profile 553- Private Law, speciality 553.01 – Civil Law.

Purpose. Defining and determining the legal nature of the supply electricity contract to households.

The main objectives include 1. determine the specifics of the household electricity supply contract; 2. the wording of the definition of the studied contract; 3. the legal status theoretical and practical research of the consumer and the electricity sub-consumer household needs; 4. adjusting the rules upon the conclusion of the contract and the round effects; 5. establishing the ways to protect the domestic consumers; 6. detecting the discrepancies and loopholes in the signing, execution and termination of the contract; 7. developing recommendations for proper application and interpretation of legal norms and proposed *lex ferenda* regulations in the field of research.

Novelty and originality. Conceptualization and creation of the definition, determining the legal regime of electricity, the legal nature of the electricity supply contract for the household consumers, setting the legal status of the sub-consumer, liability research of the consumer, supplier, and submission of the proposals for *lex ferenda* by adjusting the rules.

The Scientific problem is resolved in shaping civil legal nature of the contract for electricity supply and the concretization of the household object and the civil and administrative action resulting from electricity supply household relationships.

Theoretical and applicative significance of this paper is manifested through multidimensional research on the contract regulations on electricity supply contract to households. At the confluence heuristic value, the work contains a comprehensive approach to theoretical legal foundations of jurisprudence, relating to electricity supply to households. The value of the work is to argue and emphasize the civil legal nature of the contract for the supply of electricity households, the recognition of the legal and material object of the contract for electricity supply households, determining of the legal status of the sub-consumer, highlighting the doctrinal and legislative gaps establishing the causes, developing the theoretical embodiments argued and proposed by the *lex ferenda* regulations.

Implementation of the scientific results consists in the following. The results of the investigation were implemented in the scientific publications and their submitted as a recommendation to RM Consumer Protection Agency and the National Agency for Energy Regulation of Moldova to introduce changes in the special normative acts. Also they will can be exploited by the local legal scientific development of consumer contract law; by adjusting the existing legal framework; applying of theoretical approaches in resolving real disputes and the use in teaching.

АННОТАЦИЯ

Бордиан Мариана, « *Изложение правовой природы договора на поставку электрической энергии бытовым потребителям*», диссертация на соискание ученой степени доктора право, Кишинев, 2015

Структура диссертаций: оглавление, 4 главы, заключения, и библиография (177 наименований), итого 155 страниц. **Полученные результаты** были опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: электроэнергия, неправомерные условия / переговорные, отключение / прерывание подачи электроэнергии, ответственность бытового потребителя / поставщика, / защита прав бытового потребителя / субпотребителя.

Область исследования: Профиль – 553 Частное право, специальность 553.01 – Гражданское право.

Главные цели: понятие и определение правовой природы договора на поставку электрической энергии бытовым потребителям. **Задачи:** 1) определить специфику договора на поставку электрической энергии бытовым потребителям; 2) определение исследуемого договора; 3) теоретические и практические исследования правового статуса бытового потребителя и субпотребителя; 4) координация правовых норм связанных с моментом заключения и последствий договора; 5) найти способы защиты прав бытовых потребителей; 6) обнаружения несоответствия и пробелы в заключении, исполнении и расторжении договора; 7) разрабатывать рекомендации для правильного применения и толкования правовых норм и предлагаемых правил в исследовании.

Научная новизна и оригинальность. Определение концептуальности правового режима электроэнергии, правовой природы договора на поставку электрической энергии бытовым потребителям, определение правового статуса субпотребителя, исследование ответственности бытового потребителя, поставщика и представление предложений.

Научная проблема в формировании гражданского правового характера договора на поставку электрической энергии бытовым потребителям и уточнение предмета гражданского и административного иска, вытекающих из договора. **Теоретическая значимость и практическая ценность** работы проявляется через многомерных правил исследования **договора** на поставку электрической энергии бытовым потребителям. Работы содержит комплексный подход к теоретическим основам системы, права касающиеся электроснабжением бытовых потребителей. Прикладное значение заключается в обоснованности гражданско-правовой природы договора на поставку электрической энергии бытовым потребителям, распознавание и определение юридического и материального предмета договора, определение правового статуса субпотребителя.

Внедрения научных результатов. Результаты расследования были включены в научных публикациях а также были представлены в качестве рекомендации Агентством по защите Потребителей и НАРЭ R.M. для специального внесения изменений в правилах. Также могут быть использованы для развития молдавской правовой науки в области потребительского договора; для пересмотра существующей правовой основы; для применения теоретических подходов в решении реальных споров а также использование в обучении.

BORDIAN MARIANA

**CONTURAREA NATURII JURIDICE A CONTRACTULUI DE FURNIZARE A
ENERGIEI ELECTRICE CONSUMATORILOR CASNICI**

Specialitatea: 553.01 – drept civil

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 18.05.2015

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 50 ex.

Coli de tipar: 2,0

Comanda nr.615

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 60, MD-2009